

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88

overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

Gerard Wijnsma
telefoon 038 499 71 86
g.wijnsma@overijssel.nl
Zaaknummer 5238636

Woningstichting SallandWonen
De heer P. Jong
Postbus 180
8100 AD RAALTE

Datum	Kenmerk	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
14.06.2019	2019/0143704	1 van 27	5	31 januari 2019	

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming

Geachte heer Jong,

U heeft namens Woningstichting SallandWonen een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 31 januari 2019² ontvangen. De aanvraag heeft u tussentijds gewijzigd³. Deze gewijzigde aanvraag is het uitgangspunt voor deze ontheffing. De aanvraag is in verband met groot onderhoud / renovatie van woningen binnen het project Westdorp, omgeving Wheemestraat te Raalte. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een ontheffing⁴ van verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn en van de Habitatrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om nesten en rustplaatsen van de gierzwaluw en huismus opzettelijk te vernielen of te beschadigen of weg te nemen⁵, om voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger te beschadigen of te vernielen⁶ en om laatvlieger en gewone dwergvleermuis opzettelijk te verstoren⁷.

Deze ontheffing is in verband met groot onderhoud / renovatie van woningen binnen het project Westdorp, omgeving Wheemestraat te Raalte.

U krijgt geen ontheffing van het verbod om gierzwaluw en huismus opzettelijk te storen, waarbij sprake is van een effect op de staat van instandhouding⁸. De door u genomen maatregelen voorkomen dat een overtreding van dit verbod optreedt.

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen) weergegeven.

¹ In het kader van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid
² EDO-kenmerk 2019/0032824
³ EDO-kenmerk 2019/0119521
⁴ Op basis van art. 3.3, eerste lid en 3.8, eerste lid
⁵ Art. 3.1, tweede lid
⁶ Art. 3.5, vierde lid
⁷ Art. 3.5, tweede lid
⁸ Art. 3.1, vierde lid 0064

De volgende stukken van de aanvraag maken onderdeel uit van de ontheffing, voor zover niet in strijd met de voorschriften:

- Bijlage 5. Mitigerende maatregelen (permanente voorzieningen) (ons kenmerk 2019/0172333)

Deze ontheffing is geldig vanaf 15 augustus 2019 tot en met 31 december 2022.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Leges

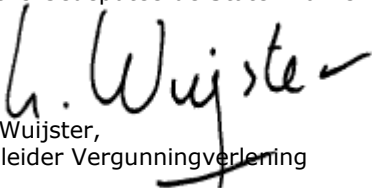
U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd⁹. De verschuldigde leges voor dit besluit bedragen € 2.948,00.

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

Vragen

Heeft u vragen? Belt u dan met Gerard Wijnsma, te bereiken tijdens kantooruren op nummer 038 499 71 86. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z-HZ_WNB-2019-000499 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1	Voorschriften
Bijlage 2	Overwegingen bij het besluit
Bijlage 3	Onderzoek
Bijlage 4	Verblijfplaatsen vogels en vleermuizen
Bijlage 5	Permanente mitigatie

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van Raalte;
- ECOquickscan, mw. A. Nieuwenhuis.

⁹ Belastingverordening Overijssel

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent.

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat op onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 038 – 425 48 02.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 – 361 55 55.

BIJLAGE 1 - VOORSCHRIFTEN

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming - soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit. Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het meldpunt is bereikbaar via de telefoon onder nummer 038 425 24 23 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl.

Neem ook contact met ons op als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen. Afhankelijk van de situatie kan een wijziging van de ontheffing nodig zijn of moeten extra maatregelen worden genomen die nodig zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. Als u het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan moet u dit ter goedkeuring voorleggen aan de provincie. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem voor overleg contact op met ons meldpunt.
2. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts) personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
3. Minimaal een week voor aanvang van de werkzaamheden dient u de datum van de start te melden bij het meldpunt. Geeft u bij de melding aan:
 - de contactpersoon ter plaatse, inclusief een telefoonnummer;
 - de naam van de begeleidende ecologische deskundige¹⁰, inclusief een telefoonnummer;
 - het adres waar de werkzaamheden worden uitgevoerd;
 - het kenmerk van deze beschikking (2019/0143704).

Soortspecifiek

Gierzwaluw

4. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de gierzwaluw. De voortplantingsperiode van de gierzwaluw loopt van half april tot en met half augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologische deskundige op het gebied van de gierzwaluw. Afwijkingen dienen onderbouwd te worden aangetekend in het logboek. Let bij panden met andere verblijfplaatsen ook op voorschrift 8 en 12.

¹⁰ De provincie Overijssel verstaat onder een ecologische deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op HBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soorten herkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

5. Bij werkzaamheden tijdens de voortplantingsperiode dient u voorafgaand aan de voortplantingsperiode (zie voorschrift 4) de verblijfplaatsen ongeschikt te maken door de verblijfplaatsen ontoegankelijk te maken. De werkzaamheden worden tezamen met de ecologisch deskundige beslist, uitgevoerd en gecontroleerd op hun effectiviteit. In het logboek moet aangetekend worden op welke wijze dit is gebeurd.
6. Als tijdelijke mitigatie zijn in februari 2019 25 gierzwaluwkasten opgehangen. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:
 - Aantoonbaar geschikt type en afmetingen kast (volgens kennisdocument gierzwaluw);
 - De verblijfplaatsen moeten zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst, bij voorkeur geclusterd bij elkaar en altijd buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan;
 - De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw. De locaties worden in het veld bepaald;
 - niet in de volle zon hangen (bij voorkeur op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw in de koele, schaduwrijke noord- en oostgevel);
 - voldoende (veilige) uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep, zonder kans op verkeersslachtoffers;
 - minimaal 3 m hoogte;
 - de nestkasten moeten zijn geplaatst voordat gierzwaluwen in Nederland aanwezig zijn;
 - De locaties van de kasten, de datum van plaatsing en de wijze waarop aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan moeten in het logboek worden aangetekend.
7. In de gerenoveerde panden dient u tenminste 65 duurzame, permanente verblijfplaatsen aan te brengen door middel van gaten in de gevelpannen op de kopse gevels, zodat de ruimte onder het dak toegankelijk wordt, op de in bijlage 5 aangegeven plaatsen. In het logboek moet aangetekend worden waar en op welke wijze dit is gebeurd.

Huismus

8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de huismus. De voortplantingsperiode van de huismus loopt van maart tot en met augustus. De voortplantingsperiode van de huismus loopt van maart tot temperaturen lager dan 0 graden Celsius) in de periode december tot en met februari vormen ook kwetsbare perioden. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de voortplantingsperiode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. Afwijkingen dienen onderbouwd te worden aangetekend in het logboek. Let bij panden met andere verblijfplaatsen ook op voorschrift 4 en 12.
9. Als tijdelijke mitigatie zijn in februari 2019 34 tijdelijke kasten voor de huismus opgehangen. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:
 - Aantoonbaar geschikt type en afmetingen kast (volgens kennisdocument huismus);
 - De huismuskasten worden geclusterd opgehangen. Hierbij wordt er gezorgd dat de huismuskasten met de openingen minimaal 50 centimeter uit elkaar liggen of dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit;
 - De huismuskasten worden op minimaal 3 meter hoogte geplaatst;
 - De kasten worden op een voor de huismus geschikte wijze en plek opgehangen. Dit betreft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van bijv. een dakgoot. De kast wordt bij voorkeur op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw in de koele, schaduwrijke noord- en oostgevels aangebracht;
 - In de directe omgeving van de huismuskast dient continu voldoende dekking aanwezig te zijn (minimaal 3 à 4 meter hoog opgaand groen), en dient er altijd (binnen 100 à 200 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar te zijn;

- De kasten moeten bij voorkeur binnen 100 á 200 meter van de huidige nesten opgehangen worden, bij uitzondering tot 500 meter, maar buiten de invloed van de werkzaamheden;
 - De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus. De locaties worden in het veld bepaald.
 - De locaties van de kasten, de datum van plaatsing en de wijze waarop aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan moeten in het logboek worden aangetekend.
10. Minimaal drie tot vijf dagen voorafgaand aan de werkzaamheden moeten de nesten en rustplaatsen van de huismus ongeschikt gemaakt worden. Het ongeschikt maken mag niet in de voortplantingsperiode of andere gevoelige perioden uitgevoerd worden. Voorafgaand aan het ongeschikt maken is een controle op het gebruik noodzakelijk door een ecologisch deskundige. Het ongeschikt maken van de nesten en rustplaatsen van de huismus moet plaatsvinden door het afdichten van de toegangswegen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van diverse materialen zoals doek, dubbeltjesgaas, spouwborstels of afdichting met pur, mits het afdichten zorgvuldig plaatsvindt zodat geen openingen overblijven en mits niet alles wordt dichtgepurd. De werkzaamheden worden tezamen met de ecologisch deskundige beslist, uitgevoerd en gecontroleerd op hun effectiviteit. In het logboek moet aangetekend worden op welke wijze dit is gebeurd.
11. In de gerenoveerde panden dient u tijdens de renovatie tenminste 50 duurzame, permanente verblijfplaatsen aan te brengen voor de huismus. Hiervoor dient u verhoogd vogelschroot op de 3e panlat aan te brengen op (tenminste) de in bijlage 5 aangegeven plaatsen. In het logboek moet aangetekend worden waar en op welke wijze dit is gebeurd.

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

12. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantingsperiode en overwinteringsperiode van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De kwetsbare voortplantingsperiode van de gewone dwergvleermuis loopt van half mei tot en met juli. De kwetsbare voortplantingsperiode van de laatvlieger loopt van half mei tot en met half oktober. De kwetsbare overwinteringsperiode van beide soorten loopt van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Afwijkingen dienen onderbouwd te worden aangetekend in het logboek. Let bij panden met andere verblijfplaatsen ook op voorschrift 4 en 8.
13. Als tijdelijke mitigatie zijn in februari 2019 32 tijdelijke kasten voor gewone dwergvleermuis opgehangen. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:
- Aantoonbaar geschikt type en afmetingen kast type A (volgens kennisdocument gewone dwergvleermuis);
 - De kasten worden in de directe omgeving van de verblijfplaatsen opgehangen, binnen 100 á 200 meter van de oorspronkelijk verblijfplaats;
 - De kasten worden opgehangen op minimaal 3 meter hoogte en hebben een vrije aanvliegroute;
 - De locatie is vrij van kunstlicht, vrij van verstoring en buiten het bereik van roofdieren;
 - De kasten worden zoveel mogelijk opgehangen in verschillende windrichtingen, zodat verschillende microklimaten worden aangeboden;
 - De kasten worden opgehangen onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis. De locaties worden in het veld bepaald.
 - De locaties van de kasten, de datum van plaatsing en de wijze waarop aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan moeten in het logboek worden aangetekend.
14. De verblijfplaatsen worden minimaal 3 tot 5 dagen voor de aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt, maar buiten de kwetsbare perioden. U maakt daarbij gebruik van strippend slopen of van het creëren van tocht door het openzetten van dakpannen of het afsluiten van openingen met PUR schuim of gaas, in combinatie met exclusion flaps. Als tijdens het ongeschikt maken vleermuizen worden aangetroffen dient het verwijderde materiaal voorzichtig terug geplaatst

worden en dient de locatie tenminste één nacht met rust gelaten te worden. Het afsluiten van openingen met PUR of gaas is alleen toegestaan als er zekerheid bestaat dat vleermuizen via de exclusion flaps kunnen ontsnappen. Na het ongeschikt maken moet een controle worden uitgevoerd met behulp van een batdetector. Deze controle moet 3-5 dagen na het ongeschikt maken worden uitgevoerd worden door de ecologisch deskundige, waarbij de nachten geschikte vliegomstandigheden voor vleermuizen moeten hebben ($>10^{\circ}\text{C}$, weinig wind ($<4\text{ Bft}$) en maximaal motregen). Indien alsnog vleermuizen worden aangetroffen, dan moeten extra maatregelen getroffen worden om de verblijfplaatsen verder ongeschikt te maken. De ecologisch deskundige bepaalt dat. Deze procedure dient herhaald te worden totdat geen exemplaren meer waargenomen worden. De werkzaamheden mogen pas starten als uit de controle blijkt dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn. In het logboek moet de datum van de controle en de resultaten worden opgenomen.

15. In de gerenoveerde panden dient u tijdens de renovatie tenminste 68 duurzame, permanente verblijfplaatsen aan te brengen voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Hiervoor dient u het dakbeschot bereikbaar te maken op de in bijlage 5 aangegeven wijze en plaatsen. In aanvulling daarop moet u ter hoogte van de toegangsspleten in de ruimte onder het dakbeschot een plank over de gehele lengte van de spleet plaatsen met een afstand tot de muur van 2,0 – 2,5 cm (panlat dikte) ter hoogte van de invliegopening. Naar boven toe loopt de ruimte tussen plank en dakbeschot taps toe, met een afstand van 2,0 - 2,5 cm teruglopend naar 1,5 cm. In het logboek moet aangetekend worden waar en op welke wijze dit is gebeurd.

Laatvlieger (monitoring)

16. Het gebruik van de vervangende verblijfplaatsen voor de laatvlieger moet na afronding van de renovatie worden gemonitord. Deze monitoring moet worden uitgevoerd volgens de voorwaarden van het Vleermuisprotocol 2017, tabblad werkwijzen, zomerverblijven van de laatvlieger. De monitoring moet door een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger worden uitgevoerd. De monitoring moet in de zomers van 2020-2024 worden uitgevoerd, tenzij al eerder blijkt dat de laatvlieger aantoonbaar gebruik maakt van de vervangende verblijfplaatsen.
17. Indien uit de monitoring blijkt dat permanente voorzieningen niet gebruikt worden door de laatvlieger, dient u in de jaarlijkse monitoringsrapportage aan te geven welke maatregelen nodig zijn om de effectiviteit te verbeteren. Tevens dient u dan een plan van aanpak toe te voegen waarin is weergegeven binnen welke termijn deze aanpassingen worden gerealiseerd.
18. U moet jaarlijks voor 1 november (eerste maal in 2020) een rapportage over de monitoring conform voorschrift 16 (en indien van toepassing het plan van aanpak conform voorschrift 17) naar ons ter goedkeuring opsturen. Hierin geeft u de resultaten van het afgelopen jaar weer. Indien de laatvlieger aantoonbaar gebruik maakt van de vervangende verblijfplaatsen, dan kunt u ons in deze rapportage verzoeken de monitoring te mogen beëindigen. Wij kunnen aanvullende maatregelen opleggen, indien uit de resultaten blijkt dat de laatvlieger geen gebruik maakt van de permanente voorzieningen. Aanvullende maatregelen kunnen bestaan uit extra voorzieningen of interne of externe aanpassingen aan deze permanente voorzieningen. Dit is afhankelijk van de resultaten van de monitoring.

Alle soorten

19. De tijdelijke kasten moeten tenminste te blijven hangen tot nadat de permanente vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd. Het verwijderen van de tijdelijke kasten mag alleen buiten de kwetsbare periode van de betreffende soorten plaatsvinden en op het moment dat deze niet in gebruik zijn. In het logboek moet de datum van verwijderen worden opgenomen.

Overige zaken

20. De werkzaamheden moeten uitgevoerd worden in overeenstemming met bovengenoemde voorschriften en onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.
21. U moet een ecologisch logboek (laten) bijhouden, bijvoorbeeld door de ecologisch deskundige. Uit dit logboek moet aantoonbaar blijken hoe en waarom uitvoering is gegeven aan de bovengenoemde voorschriften. Het gaat dan onder andere om het bijhouden van data van uitvoeren in relatie tot weersomstandigheden, rapportage controles en afweging voor locaties van de tijdelijke verblijfplaatsen, permanente verblijfplaatsen, wijze van ongeschikt maken, resultaten controle met BAT detector, en oplossingen bij onverwachte soorten of situatie. Het ecologisch logboek dient aanwezig te zijn op de werklocatie.

BIJLAGE 2 - Overwegingen bij het besluit

Het besluit bestaat uit de ontheffing en voorschriften. In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluiten de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN	11
A1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	11
A1.1	Omschrijving van het project / activiteiten	11
A1.2	Doelstelling van het project	12
A1.3	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	12
A1.4	Periode	12
A1.5	Onderliggende documenten	12
A1.6	Aanvullende gegevens	13
A2	Bevoegdheid	13
A2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	13
A3	Procedure	13
A3.1	Overeenstemming andere provincie	13
A3.2	Adviesverzoek aan gemeente	13
A3.3	Relevante overige besluiten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
A4	Toetsingskader soorten	13
A4.1	Wettelijke regels	13
A4.2	Provinciaal beleid	14
A4.2.1	Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur	14
A4.2.2	Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	14
A4.2.3	Jaarrond beschermde vogelnesten	14
B	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	15
B1	Inhoudelijke beoordeling	15
B1.1	Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek	15
B1.1.1	Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat	15
B1.1.2	Beoordeling uitgevoerd onderzoek	16
B1.2	Invloed van het project op betrokken soorten	16
B1.2.1	Effectbeoordeling in de aanvraag	16
B1.2.2	Toetsing van de effectbeoordeling	19
B1.3	Alternatieven voor realisatie van het project / de activiteiten	21
B1.3.1	Alternatievenafweging in de aanvraag	21
B1.3.2	Toetsing van de alternatievenafweging	21
B1.4	Wettelijk belang van het project	21
B1.4.1	Motivatatie wettelijk belang in de aanvraag	21
B1.4.2	Toetsing aan wettelijk belang	22
B1.5	Beoordeling staat van instandhouding	23

B1.6	Toetsing aan overige vereisten	23
B1.7	Eindconclusie toetsing	23
B1.8	Zorgplicht blijft altijd gelden.....	23
C	Slotconclusie	23

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

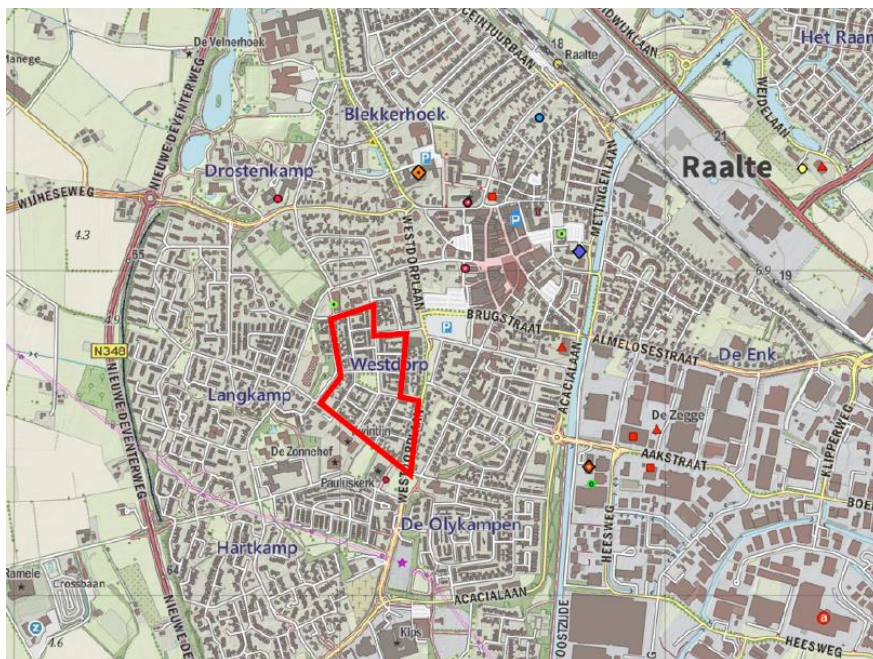
A1.1 Omschrijving van het project / activiteiten

SallandWonen gaat in de wijk Westdorp te Raalte groot onderhoud aan het woningbestand uitvoeren. Daarbij worden ook energetische maatregelen getroffen.

De ecologisch mogelijk relevante werkzaamheden zijn: na-isoleren, paneelvulling vervangen en isoleren, dak en beschot (deels of geheel) vernieuwen, schoorstenen verwijderen, nieuwe dakdoorvoeren maken, entree aanpassen, kozijnen vervangen, voegwerk vernieuwen of herstellen. De woningen zijn in drie groepen verdeeld. Niet alle werkzaamheden worden bij elke groep uitgevoerd. Ook zijn niet alle werkzaamheden noodzakelijk bij alle woningen. Op het moment van aanvragen is nog niet bekend welke werkzaamheden waar precies worden uitgevoerd. De opnames hiervoor zijn in uitvoering.

De volgende woningen maken deel uit van het plangebied:

- Bergmolenstraat 10 t/m 20, 24 t/m 32, 38 en 42 t/m 50 (even nummers), 47 t/m 55, 59, 65, 67, 71 t/m 91 (oneven nummers);
- Dumbarstraat 10 t/m 14, 18, 20, 24 t/m 34, 38 t/m 44a, 50 t/m 72 (e);
- Dumbarstraat 5 t/m 17, 25 t/m 33, 37 t/m 49, 55 t/m 61, 65 t/m 75 (o);
- Göbelstraat 4 t/m 64 (e) + 8a, 10a, 12a;
- Göbelstraat 23 t/m 65, 79 t/m 83, 87 t/m 93 (o);
- Oude Molenweg 34 en 40;
- Van Der Wijckstraat 1 t/m 9, 65 t/m 83 (o);
- Verheydenstraat 9 t/m 23 (o);
- Walravenstraat 2 t/m 8 (e) en 3 t/m 9 (o);
- Wheemestraat 2 t/m 10 (e).

Figuur 1. Ligging te renoveren woningen in Westdorp, Raalte.

Binnen het plangebied is groot onderhoud aan de bovenstaande woningen beoogd in de periode 2019-2021. De werkzaamheden zullen, naar verwachting, ongeveer anderhalf jaar in beslag nemen. Er wordt gestart in het deel nabij de Verheydenstraat in 2019/2020, vervolgens via de omgeving Van der Wijckstraat (2020) naar het deel nabij de Westdorplaan gewerkt (2020/2021).

A1.2 Doelstelling van het project

Met het groot onderhoud aan de woningen, waarbij ook isolerende maatregelen worden getroffen, geeft SallandWonen invulling aan de doelstelling zoals geformuleerd in het Convenant Energiebesparing Huursector. Het doel van het project is het uitvoeren van groot onderhoud (met energieverbeterende maatregelen om te voldoen aan gemaakte afspraken), en daarbij een goed onderhouden woning te bieden die voldoet aan de eisen van de huidige tijd, goed is geïsoleerd en ventileert.

A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan van de verbodsbepalingen en soorten, zoals opgenomen in tabel 1.

Tabel 1: soorten en verbodsbepalingen

Soort	verbodsbepaling	nesten, rustplaatsen en eieren opzettelijk vernielen of beschadigen ¹¹	Opzettelijk verstoren ^{12, 13}	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen ¹⁴
gierzwaluw		X	X	
huismus		X	X	
gewone dwergvleermuis			X	X
laatzvlieger			X	X

A1.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 15 augustus 2019 tot en met 1 april 2022.

A1.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- ECOquickscan, 31 januari 2019. Aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming, Raalte, Westdorp;
- Brief beantwoorden vragen provincie, Westdorp te Raalte;
- Verbeterde versie kaart gierzwaluw en huismus;
- Tekeningen permanente mitigatie;
- 2113.0264-75 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Bergmolenstraat 87, Raalte;
- 2113.0264-76 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Bergmolenstraat 91, Raalte;
- 2113.0264-77 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Gobelstraat 23, Raalte;
- 2113.0264-78 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Gobelstraat 83, Raalte;
- 2113.0264-91 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Walravenstraat 3, Raalte;
- 2113.0264-92 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Wheemestraat 2, Raalte;
- 2113.0264-374 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Bergmolenstraat 22, Raalte;
- 2113.0264-375 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Dumbarstraat 15, Raalte;

¹¹ Art. 3.1, tweede lid

¹² Art. 3.1, vierde lid

¹³ Art. 3.5, tweede lid

¹⁴ Art. 3.5, vierde lid

- 2113.0264-376 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Van Der Wijckstraat 81, Raalte;
- 2113.0264-399 rapportage asbestinventarisatie SC540 Type A, Dumbarstraat 55, Raalte.

A1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 31 januari 2019 ontvangen. Op 21 februari 2019 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 15 april 2019¹⁵ ontvangen. Op 27 mei 2019¹⁶ is per e-mail een toelichting op enkele aanvullende vragen gegeven.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming¹⁷. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A3.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van gemeente Raalte gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

A4 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

Ook het Besluit natuurbescherming¹⁸ en (soms) de Regeling natuurbescherming¹⁹ zijn voor de toetsing relevant.

¹⁵ Ons kenmerk 2019/0119521

¹⁶ Ons kenmerk 2019/0171484

¹⁷ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid.

¹⁸ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

¹⁹ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

A4.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7).

A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur

Met de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hierna: Omgevingsverordening) hebben wij een nadere invulling gegeven aan enkele wettelijke regels. In deze verordening zijn een aantal nationaal beschermd diersoorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen. Het gaat om soorten die algemeen voorkomen. De betreffende soorten zijn opgenomen in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Deze vrijstellingen zijn aanvullend aan de vrijstellingen via de gedragscodes.

Voor de soorten in de eerder genoemde bijlage geldt een vrijstelling voor het opzettelijk doden of vangen. Dit geldt alleen als dit nodig is in het belang, zoals dit is weergegeven per soort in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. Voor deze soorten is het ook toegestaan om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen, als aan onderstaande voorwaarden zijn voldaan.

Voorwaarden

- De vrijstelling voor de handeling is niet geregeld in een door de minister goedgekeurde gedragscode.
- Er zijn geen andere bevredigende oplossingen om de doelstellingen van de handelingen te bereiken.
- De algemene zorgplicht is in acht genomen. Dat wil zeggen dat het opzettelijk vangen en doden van dieren zoveel mogelijk is voorkomen.

A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel²⁰ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten²¹ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

A4.2.3 Jaarrond beschermde vogelnesten

Het beleid van het ministerie van Economische Zaken voor jaarrond beschermde nesten heeft Gedeputeerde Staten van Overijssel onverkort overgenomen.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en het uitbroeden van de eieren en voor het grootbrengen van de jongen. Als het gaat om vogelsoorten, waarbij de jongen direct het nest verlaten (nestvlinders), is ook de ruime omgeving van het nest belangrijk. In de context van de Wnb valt onder nest zowel de inhoud als de functionele omgeving onder het begrip nest. De omvang van de functionele omgeving verschilt per vogelsoort. Het betreft de omgeving die nodig is om het broedsucces van de betreffende vogelsoort te garanderen. Onder de verbodsbepaling²² vallen alle activiteiten die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Tijdens het broedseizoen zijn de verbodsbepalingen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Die vogels gebruiken hun nest niet als een vaste rust of verblijfplaats. De meeste nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 3.1 van de Wnb.

Nesten van de gierzwaluw en de huismus zijn jaarrond beschermd. Voor deze soort geldt dat de specifieke voorwaarden voor de nestplek niet overal aanwezig zijn. De broedplekken met het ecologisch functionele leefgebied van deze soorten genieten daarom ook buiten het broedseizoen bescherming. Op

²⁰ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

²¹ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

²² Art 3.1, eerste, tweede, derde en vierde lid van de Wnb

basis daarvan is bij het verwijderen van (oude) nesten van deze soort altijd een ontheffing nodig. Zonder ontheffing is er sprake van een overtreding van de verbodsbepalingen.

B TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

B1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling. We betrekken wel het kennisdocument soorten²³ (voorheen de soortenstandaard) van de gierzwaluw, de huismus en de gewone dwergvleermuis bij onze toetsing.

B1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek

B1.1.1 Beschrijving onderzoeksmethoden en resultaat

Het onderzoek bestond uit een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en veldbezoek en gericht onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Het onderzoek naar gierzwaluwen en huismus is gebaseerd op de voor deze soorten bekende kennisdocumenten. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol 2017.

In bijlage 3 is een weergave opgenomen van de onderzoeksmomenten en omstandigheden. In bijlage 4 is een figuur opgenomen met de verblijfplaatsen van vogelsoorten en vleermuissoorten.

Gierzwaluw

Op 4, 5, 14, 15, 25 en 26 juni 2018 is gekeken naar in- en uitvliegende vogels, territorium- en nest-indicerend gedrag, sporen (poepjes, nesten, etc.) en de aanwezigheid van jonge vogels in het gebied. Het plangebied is te groot om in zijn geheel in één ronde te beslaan met het beschikbare aantal onderzoekers, dus is ervoor gekozen het plangebied op te delen in deelgebieden. Binnen het plangebied zijn 12 nesten (vaste rust- en verblijfplaats) van de gierzwaluw waargenomen. De invliegopeningen van de gierzwaluwnesten zijn onder de gevelpannen, nokpannen en de goten waargenomen.

Huisumus

Het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd op 5 april en 7 mei 2018. Daarbij is gekeken naar in- en uitvliegende vogels, territorium- en nest-indicerend gedrag, sporen (poepjes, nesten, etc.) en de aanwezigheid van jonge vogels in het gebied. Binnen het plangebied zijn 25 nesten (vaste rust- en verblijfplaats) van de huismus waargenomen. De nesten van de huismus waren over het algemeen gesitueerd onder de eerste rij pannen boven de goten van de woningen. Een klein aantal bevindt zich onder de gevelpannen.

Vleermuizen

Met meerdere personen is op 21 augustus en 26 september 2017 en 22 mei, 4, 5, 14, 15, 25, 26 en 29 juni 2018 onderzoek gedaan naar kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek heeft zowel rond zonsopgang (ochtendonderzoek) als rond zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. 's Ochtends is voornamelijk gekeken naar zwermgedrag nabij de verblijfplaats. In de avond wordt gekeken naar uitvliegers en tijdens het paarseizoen wordt geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats. Vanwege de grootte van het plangebied en het beschikbare aantal onderzoekers is ervoor gekozen om het plangebied op te delen in deelgebieden, die allen het benodigde aantal keren, conform vleermuisprotocol, zijn bezocht.

Tijdens het onderzoek zijn vier vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De rosse vleermuis is alleen als hoog overvliegend waargenomen, de andere soorten foerageren in het gebied.

²³ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>.

Binnen en direct aansluitend aan het plangebied zijn drie vliegroutes waargenomen. Een is langs de bomen aan de Westdorplan. Hier lijken voornamelijk gewone dwergvleermuizen langs te vliegen. De andere twee lopen van de Walraven naar de Wheemestraat en haaks hierop de Göbelstraat in richting het noorden, deze worden voornamelijk gebruikt door laatvliegers. Deze vliegen van en naar de kraamverblijfplaats aan de Bergmolenstraat 41 (geen onderdeel aanvraag).

In het plangebied zijn geen kraamverblijven of massawinterverblijven vastgesteld. In totaal zijn 16 zomer en/of paarverblijfplaatsen voor vleermuizen vastgesteld. Er zijn tien zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld (Oude Molenstraat 40, Van de Wijckstraat 9 en 83, Dumbarstraat 5, Göbelstraat 37, 40 en 52/54, Walravenstraat 2 en Westdorpstraat 102/104 en 120). De invliegopeningen bevinden zich voornamelijk onder gevelpannen op de kopgevels. De verblijfplaats op de Göbelstraat 52/54 zit achter de goot. Ook is er een zomerverblijfplaats van een laatvlieger aangetroffen op Göbelstraat 40. Deze verblijfplaats wordt gedeeld met de gewone dwergvleermuis. Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied negen paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis waargenomen (Dumbarstraat 20, 56, 33 en 65, Göbelstraat 4 en 40, Bergmolenstraat 20 en 85 en Walravenstraat 8). Het paarverblijfplaats bij Göbelstraat 40 doet in de zomer dienst als zomerverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De invliegopeningen van de paarverblijfplaatsen zitten net als bij de zomerverblijfplaatsen voornamelijk onder de gevelpannen op de kopgevels. De paarverblijfplaats aan de Walravenstraat 8 kan ook achter de regenpijp zitten. Deze verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen in de winter ook een functie hebben als winterverblijfplaats voor maximaal enkele dieren per verblijfplaats.

B1.1.2 Beoordeling uitgevoerd onderzoek

Volgens de aanvrager is het onderzoek uitgevoerd volgens de kennisdocumenten en het vleermuisprotocol 2017. De onderzoeken zijn uitgevoerd volgens de beschrijving in deze kennisdocumenten en protocollen en onder gunstige omstandigheden. Tijdens het onderzoek zijn van zowel gierzwaluw, huismus als vleermuizen verblijfplaatsen in/aan de panden aangetroffen. De onderzoeken zijn voldoende om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen te kunnen bepalen.

B1.2 Invloed van het project op betrokken soorten

B1.2.1 Effectbeoordeling in de aanvraag

Gierzwaluw

Door de werkzaamheden worden 12 nestlocaties van de gierzwaluw aangetast. Als tijdelijke mitigatie worden 25 gierzwaluwkasten gerealiseerd, dit is 1/3 van de conform het Kennisdocument benodigde vijf tijdelijke kasten per te mitigeren verblijfplaats. Vervangende verblijfplaatsen dienen volgens het kennisdocument voor de eigenlijke werkzaamheden en voor terugkomst uit het zuiden beschikbaar zijn. De kasten zijn in februari 2019 opgehangen, maar er zijn geen verdere gegevens overlegd. Er is gekozen voor het minder aanbieden van tijdelijke verblijfplaatsen omdat de werkzaamheden in drie fasen wordt uitgevoerd.

Als permanente mitigatie worden noordelijke, noordoostelijke en/of noordwestelijke kopgevels geschikt gemaakt als verblijfplaats voor de gierzwaluw door het plaatsen van tenminste 4 gevelpannen met invliegopeningen (op beide hellende vlakken 2). Deze pannen worden tenminste een meter uit elkaar gelegd, waardoor de koloniestructuur behouden blijft en er ook genoeg ruimte is om gebruik van alle 4 de pannen toe te staan. Er zullen tenminste 60 voorzieningen worden getroffen, verdeeld over tenminste 12 woningen. Op de kaarten zijn 68 voorzieningen ingetekend.

De permanente mitigatie in fase 1 is vervolgens, naast de 25 gierzwaluwkasten, het hele broedseizoen van 2020 aanwezig zodat ook deze gevonden en verkend kunnen worden voor fase 2. Fase 3 zal weer plaatsvinden in de periode dat de gierzwaluw niet in Nederland is. Bij terugkeer hebben de vogels uit fase 3 de keus uit de mitigatie uit meerdere fasen. De permanente mitigatie in fase 1 en de tijdelijke kasten, die ze al tenminste 1 jaar kennen, en de in fase 2 nieuw gerealiseerde permanente mitigatie. Deze is misschien nog niet bekend is maar wel gebruiksklaar en kan bij ontdekking direct een functie vervullen.

Zo zijn er op elk moment tijdens het project voldoende bekende en nieuwe locaties voor de gierwaluw om uit te kiezen indien een alternatieve verblijfplaats noodzakelijk is.

Een deel van de werkzaamheden vindt plaats in het broedseizoen van de gierwaluw. Voorafgaand aan werkzaamheden in het broedseizoen van de gierwaluw worden de verblijfplaatsen (voor het broedseizoen) ongeschikt gemaakt. Er is nog geen besluit genomen hoe dit precies wordt uitgevoerd, maar plaatsen van gaas of het dichtzetten met maar strippend slopen (= verwijderen van de dakpannen), plaatsen van gaas (bijvoorbeeld spouwborstel) in de goot en onder de gevelpannen zijn de meest toegepaste methodes. Openingen dichtzetten met PUR is eveneens een optie, maar bij renovatie projecten wordt geprobeerd dit te voorkomen, omdat het ook weer verwijderd dient te worden.

Huismus

Door de werkzaamheden worden 25 nestlocaties van huismus aangetast. Voor de huismus worden 34 huismuskasten gerealiseerd, dit is 2/3 van de conform het Kennisdocument benodigde twee tijdelijke kasten per te mitigeren verblijfplaats. De kasten zijn vanwege de gewenningsperiode (minimaal 3 maanden) voor 15 februari 2019 opgehangen. Er zijn geen verdere gegevens overlegd. Er is gekozen voor het minder aanbieden van tijdelijke verblijfplaatsen omdat de werkzaamheden in drie fasen wordt uitgevoerd.

Als permanente mitigatie wordt bij enkele panden over de gehele daklengte het vogelschroot op de noordelijke, noordoostelijke en/of noordwestelijke dakvlakken op de derde panlat gemonteerd, waardoor de ruimte tussen de eerste en tweede panlat geschikt is als verblijfplaats voor de huismus. Er zal een harde plaat worden gemonteerd onder deze panlatten en tot aan de derde panlat, zodat de huismus geen schade kan aanrichten aan het onderliggende isolatiemateriaal. Hierdoor wordt de woning aan één zijde geschikt als nestlocatie voor meerdere huismussen. Er zullen tenminste 50 voorzieningen worden getroffen, verdeeld over tenminste 25 woningen.

Op het moment dat fase 1 is afgerond, zijn voor fase 2 en verder zowel de tijdelijke verblijfplaatsen als de permanente verblijfplaatsen van fase 1 beschikbaar.

Huismus is jaarrond aanwezig. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. Dit ongeschikt maken is uitsluiten toegestaan buiten het broedseizoen. Er is nog geen besluit genomen hoe dit precies wordt uitgevoerd, maar openzetten, plaatsen van gaas of het dichtzetten met maar strippend slopen (= verwijderen van de dakpannen), plaatsen van gaas (bijvoorbeeld spouwborstel) in de goot en onder de gevelpannen zijn inderdaad de meest toegepaste methodes. Openingen dichtzetten met PUR is eveneens een optie, maar bij renovatie projecten wordt geprobeerd dit te voorkomen, omdat het ook weer verwijderd dient te worden.

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Door de werkzaamheden worden 16 verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetast:

- 1 zomerverblijfplaats van laatvlieger, tevens zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis;
- 7 zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis;
- 8 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

Voor de aangetroffen verblijfplaatsen die (tijdelijk) niet beschikbaar zijn voor worden als mitigatie 32 kleine platte vleermuiskasten gerealiseerd. Vaak worden per te mitigeren verblijfplaats vier kasten geplaatst, dit is daarvan de helft. Voor de tijdelijke vleermuiskasten geldt een gewenningsperiode: tenminste 6 maanden voor de start van de paarperiode (half augustus) en, wanneer dit niet al zo uitkomt, ook minstens 3 maanden voor de start van de werkzaamheden (waarbij voor zomerverblijfplaatsen alleen de maanden april tot en met oktober meetellen). De kasten zijn voor half februari 2019 opgehangen. Er is gekozen voor het minder aanbieden van tijdelijke verblijfplaatsen omdat de werkzaamheden in drie fasen wordt uitgevoerd.

Als permanente voorziening zullen zuidelijke, oostelijke en/of westelijke kopgevels geschikt worden gemaakt als zomer- en paarverblijfplaats. Per kopgevel zullen er tenminste 4 verblijfplaatsen worden gerealiseerd. De verblijfplaatsen worden gerealiseerd in de dakoverstekken door deze uit te bouwen waar de vleermuizen in weg kunnen kruipen. Er zullen tenminste 64 voorzieningen worden getroffen, verdeeld over tenminste 16 woningen.

Ten behoeve van de zomerverblijfplaats van de laatvlieger wordt 1 extra vleermuisvoorziening (4 alternatieve verblijfplaatsen) op de noordgevel gerealiseerd op Göbelstraat 40. Hierdoor ligt de vervangende voorziening zo dicht mogelijk bij de huidige verblijfplaats.

Monitoring

Er is relatief weinig bekend over mitigerende maatregelen en laatvlieger. In de meeste gevallen wordt gemonitord om de werking van mitigerende maatregelen te beoordelen. Standaard vleermuiskasten worden als ongeschikt beschouwd voor deze soort. Recent zijn wel successen behaald met vleermuiskasten die bij renovaties op de plek van de oorspronkelijke verblijfplaats werden opgenomen. In deze gevallen was het zo dicht mogelijk benaderen van de oorspronkelijke situatie een belangrijke succesfactor. Dit is hier gebeurd door de voorziening op dezelfde gevel te realiseren. U verzoekt af te zien van monitoring. Monitoring van een zomerverblijfplaats van maximaal 2 individuen laatvlieger staat volgens u niet in verhouding tot de impact van het project op de gunstige staat van instandhouding van deze soort. Gezien de kleine verblijfplaats, de reeds geplande verstrekkende permanente maatregelen die voor dit project zullen worden getroffen en de naar verhouding grote kosten voor het uitvoeren van deze monitoring voor 2 laatvliegers verzoekt u monitoring te laten vervallen.

Ongeschikt maken

Voordat de werkzaamheden aan de woningen worden gestart, worden deze ongeschikt gemaakt voor vleermuizen. Het plangebied zal gefaseerd ongeschikt gemaakt worden, zodat aanwezige verblijfplaatsen zo lang mogelijk beschikbaar blijven. Voor het ongeschikt maken geeft u de volgende mogelijkheden aan:

Bij uitvoering van de werkzaamheden tussen 31 oktober en 31 maart worden de woningen voor eind oktober (of bij een warm najaar uiterlijk medio november) ongeschikt gemaakt. Daarbij kunnen technieken zoals 'exclusion flaps', verlichting of verwijderen/dichtzetten van delen van het gebouw (of een combinatie van technieken) worden ingezet.

Bij uitvoering van de sloopwerkzaamheden aan het dak voor 31 oktober of na 31 maart jaar kan strippend worden gesloopt (locaties verblijfplaatsen: aansluiting kopgevel op het dak, onder de pannen boven de goten, boeiborden etc.). Strippend slopen is een zorgvuldige methode van sloop waarmee er zorg voor wordt gedragen dat beschermde soorten hun verblijfplaats in het gebouw zelfstandig en uit eigen beweging verlaten.

Na het ongeschikt maken wordt door een erkende ecooloog met een batdetector éénmaal onderzocht of er nog vleermuizen in de woningen aanwezig zijn (uitvliegers). Dit onderzoek wordt, indien de situatie niet met één persoon is te overzien, met meerdere personen uitgevoerd. Als er geen verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen kunnen de werkzaamheden direct of de gehele winterperiode worden uitgevoerd. Als er wel verblijfplaatsen worden aangetroffen, zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk.

Verwijderen tijdelijke kasten

De opgehangen kasten mogen nadat de definitieve mitigatie gereed is gekomen en de gewenningsperiode (dezelfde als voorgaand voor de tijdelijke kasten beschreven) voor de permanente verblijfplaatsen is verstreken, worden verwijderd. Voorafgaand aan het verwijderen wordt eerst een inspectie uitgevoerd of de kasten in gebruik zijn. Indien de kasten niet in gebruik zijn door beschermde soorten, kunnen de kasten worden verwijderd. Waar mogelijk kunnen de tijdelijke kasten blijven hangen, ter bevordering van de biodiversiteit in de omgeving.

B1.2.2 Toetsing van de effectbeoordeling

Gierzwaluw

Door de werkzaamheden worden 13 nestlocaties van gierzwaluw aangetast (volgens de aanvraag 12, maar op de weergegeven kaart 13). Als tijdelijke mitigatie worden 25 gierzwaluwkasten gerealiseerd. De kasten zijn tijdig geplaatst, maar er is verder geen informatie over de plaatsing overlegd. Er worden 68 permanente voorzieningen gerealiseerd (iets extra ten opzichte van de factor 5 die in het kennisdocument wordt genoemd). De tijdelijke mitigatie is een derde van de volgens het kennisdocument noodzakelijke mitigatie. Door de fasering in drie fasen door het project, is dit voldoende doordat de permanente verblijfplaatsen gefaseerd beschikbaar komen. Hierdoor blijven gedurende het project voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar.

Het grootste deel van de werkzaamheden wordt uitgevoerd buiten de gevoelige periode. Als tijdens de gevoelige periode van gierzwaluw wordt gewerkt, is het noodzakelijk de verblijfplaatsen voor de werkzaamheden ongeschikt te maken zodat deze ontoegankelijk worden voor gierzwaluwen tijdens de werkzaamheden. U geeft hiervoor enkele opties die in beginsel geschikt zijn. We nemen een voorschrift op waarin wordt gevraagd de wijze van ongeschikt maken zorgvuldig te documenteren en in het logboek vast te leggen. Van de aangegeven methoden is dichtpurren de methode met het meeste risico op het insluiten van gierzwaluwen en daarom af te raden.

De hier beschreven maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de gierzwaluw.

Huismus

Door de werkzaamheden worden 25 nestlocaties van de huismus aangetast. Als tijdelijke mitigatie worden 34 huismuskasten gerealiseerd. De kasten zijn tijdig geplaatst, maar er is verder geen informatie over de plaatsing overlegd. Er worden tenminste 50 permanente voorzieningen gerealiseerd in de vorm van verhoogd vogelschroot op tenminste 25 woningen. De tijdelijke mitigatie is twee derde van de volgens het kennisdocument noodzakelijke mitigatie. Door de fasering in drie fasen door het project, is dit voldoende doordat de permanente verblijfplaatsen gefaseerd beschikbaar komen. Hierdoor blijven gedurende het project voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar.

Voorafgaand aan de werkzaamheden is het noodzakelijk de verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Dit ongeschikt maken is uitsluitend buiten gevoelige perioden mogelijk. Naast het voortplantingseizoen zijn ook aaneengesloten vorstperioden van minimaal drie dagen (met overdag temperaturen lager dan 0 graden Celsius) in de periode december tot en met februari kwetsbare perioden. Ook in die periode kan niet gewerkt worden, tenzij de nestlocaties voorafgaand buiten kwetsbare perioden ongeschikt zijn gemaakt. We nemen een voorschrift op waarin wordt gevraagd de wijze van ongeschikt maken zorgvuldig te documenteren en in het logboek vast te leggen.

De hier beschreven maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de huismus.

Gewone dwergvleermuis

De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de gevoelige periode voor gewone dwergvleermuis. Als mitigatie voor de aan te tasten 7 zomerverblijven en 8 paarverblijven zijn 4 tijdelijke kasten geplaatst. De kasten zijn tijdig geplaatst, maar er is verder geen informatie over de plaatsing overlegd anders dan het globale type kast. Ze kunnen echter niet de mogelijke functie als winterverblijf vervangen. Het realiseren van permanente verblijfplaatsen in (delen van) het dakoverstek is een methode die eerder is toegepast. In aanvulling hebt u nog aangegeven dat deze ruimte wordt ingericht door een plank tegen de muur. Ter hoogte van iedere invliegopening wordt een plankje geplaatst over de gehele lengte van de spleet (ca. 50 cm). Met een afstand tot de muur van 2,0 – 2,5 cm (panlat dikte) ter hoogte van de invliegopening. Naar boven toe loopt de resterende ruimte taps toe, met een afstand van 2,0 - 2,5 cm teruglopend naar 1,5

cm. Op deze wijze is er krappe ruimte aanwezig voor soorten die graag in spleten zitten en is er ook ruimte voor soorten die liever meer vrij hangen.

De tijdelijke mitigatie is de helft van de volgens het kennisdocument noodzakelijke mitigatie. Door de fasering in drie fasen door het project, is dit voldoende doordat de permanente verblijfplaatsen gefaseerd beschikbaar komen in de loop van de actieve periode. Hierdoor blijven gedurende het project voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar.

De hier beschreven maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de gewone dwergvleermuis.

Laatvlieger

De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de gevoelige periode voor laatvlieger. In aanvulling op de mitigatie voor gewone dwergvleermuis (het verblijf van laatvlieger is een gedeeld verblijf met gewone dwergvleermuis) wordt op dezelfde gevel als het verblijf is aangetroffen een extra voorziening gerealiseerd.

Laatvlieger is een soort die niet in de normaliter gebruikte vleermuiskasten voorkomt. Over geschikte verblijfplaatsen en mitigatie is relatief weinig bekend. Daarom is monitoring van de effectiviteit noodzakelijk. U hebt aangegeven of hier in dit geval, nu het uitsluitend een zomerverblijf betreft, niet van kan worden afgeweken. Wij zijn van oordeel dat monitoring, ook bij een zomerverblijf, noodzakelijk is (zie bijvoorbeeld de eerder door ons verleende ontheffing met kenmerk 2019/0091748). Een zomerverblijf wordt wisselend gebruikt. Wat het ene jaar een zomerverblijf is, kan in een andere jaar als kraamverblijf worden gebruikt. In verband daarmee verlengen we de geldigheid van de ontheffing tot 31 december 2022, zodat drie jaar kan worden gemonitord.

De hier beschreven maatregelen in planning, tijdelijke en permanente verblijfplaatsen en monitoring zijn noodzakelijk om een effect op de gunstige staat van instandhouding te voorkomen. Daarom leggen wij deze maatregelen vast in de voorschriften, onder soortspecifiek, de laatvlieger.

Ongeschikt maken vleermuizen

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. U geeft hiervoor twee mogelijkheden: exclusion flaps en afdichten in combinatie met verlichting, of het strippend slopen (alleen tijdens actieve periode).

Het afsluiten van verblijfplaatsen met exclusion flaps is een methode die vaker wordt toegepast en geschikt is. U wilt de exclusion flaps echter inzetten in combinatie met het fysiek dichtmaken van de openingen (bijv. met PUR schuim). Het afsluiten van openingen naar buiten zonder kennis over de ruimten in het pand kan ertoe leiden dat dieren (vogels en vleermuizen) worden ingesloten. Toepassing kan alleen als er zekerheid is over de constructie van de verblijfplaats, de mogelijkheden die vleermuizen hebben om zich in het dak te verplaatsen en de bereikbaarheid van de openingen. Er moeten voldoende openingen met exclusion flaps worden afgedicht om er zeker van te zijn dat er geen vleermuizen in worden gesloten, anders moet worden afgezien van dichtpurren. Daarnaast is een controle noodzakelijk.

Het strippend slopen opent de verblijfplaats voor tocht zodat deze wordt verlaten, maar kan ook direct de verblijfplaats beschadigen. Als een verblijfplaats direct onder een dakpan of boeibord ligt, zit de vleermuis bij het verwijderen daarvan direct in de buitenlucht. Op dat moment wordt de betreffende vleermuis verstoord. Zorgvuldig handelen is dan noodzakelijk door het materiaal voorzichtig terug te plaatsen, en te stoppen met het slopen zodat de vleermuis in de verblijfplaats kan verlaten. Dit kan met een BAT-detector gecontroleerd worden of via directe waarneming. Als de vleermuis blijft zitten, zijn aanvullende of alternatieve maatregelen nodig zoals bovenstaand beschreven.

Conclusie toetsing

Door de werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger verloren gaan. Hiervoor is ontheffing nodig. Er worden voldoende maatregelen genomen.

U vraagt tevens ontheffing aan voor het verstoren van gierzwaluw en huismus met wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Wij verlenen u geen ontheffing van deze verboden, omdat de door u genomen of te nemen maatregelen voorkomen dat er een overtreding van deze verboden optreedt. Er is wel ontheffing nodig voor het verstoren van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger, omdat bij het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen door strippend slopen directe verstoring kan optreden.

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

B1.3 Alternatieven voor realisatie van het project

B1.3.1 Alternatievenafweging in de aanvraag

De werkzaamheden aan de woningen zijn locatie gebonden. Alternatieven zijn niet aan de orde.

SallandWonen houdt met de uit te voeren werkzaamheden al rekening met een fasering in de werkzaamheden, waardoor tijdelijke verstoring op aanwezige soorten reeds beperkt wordt. Wanneer de werkzaamheden aan de woningen niet wordt uitgevoerd, zullen de woningen op termijn onbewoonbaar worden wat uiteindelijk zal leiden tot sloop van de woningen. Bij sloop zullen vaste rust- en verblijfplaatsen van veel voorkomende soorten in het stedelijk gebied zoals vleermuizen, gierzwaluw en huismus definitief verloren gaan. Bij het verduurzamen van de woningen zullen deze vaste rust- en verblijfplaatsen, indien niet buiten kwetsbare periodes kan worden gewerkt, slechts kortstondig niet beschikbaar zijn en behouden blijven of worden gemitigeerd. Een ander voordeel van het behoud van de woningen is dat het, vaak volwassen, groen in tuinen en de wijk behouden blijft en daarmee het leefgebied van de soort niet wordt aangetast.

B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging

Het project is locatiespecifiek. De woningen hebben onderhoud nodig en isolatie is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan duurzaamheid- en leefbaarheideisen. Voor de uitvoering van de werkzaamheden en de planning wordt rekening gehouden met beschermde soorten. Omdat de werkzaamheden niet op een andere locatie of andere wijze uitgevoerd kunnen worden is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

B1.4 Wettelijk belang van het project

B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag

De voorgenomen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' en 'in verband met de bescherming van flora en fauna'.

Volksgezondheid

Tussen 2008 en 2012 is op initiatief van meerdere ministeries de Nationale Aanpak Milieu en Gezondheid (NAMG) uitgevoerd. De NAMG richtte zich op de milieu- en gezondheidsproblemen die nog niet verzekerd waren van een goed uitgewerkt beleidstraject, of die extra aandacht vroegen. Mensen kunnen gezondheidsproblemen krijgen van vocht in de woning. In onderzoek is een consistente associatie gevonden tussen vocht in de woning en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Blootstelling aan vochtige woonomstandigheden of schimmel geeft een verhoogd risico op het ontstaan van astma, verergering van astma, luchtwegklachten en luchtweginfecties. Ook kunnen schimmels een rol spelen bij gezondheidsklachten. Schimmels kunnen bij mensen die daarvoor gevoelig zijn, een verergering van luchtwegklachten of allergische reacties, zoals hooikoortsachtige verschijnselen veroorzaken. Echter een kwantitatieve onderbouwing hiervan ontbreekt (nog). Naast gezondheidseffecten

van wonen in een vochtig huis, kunnen er ook gezondheidseffecten ontstaan door het wonen in een huis met een lage luchtvochtigheid. Vochtproblemen ontstaan in een woning wanneer vochtige lucht door onvoldoende ventilatie blijft hangen. Dit vocht kan afkomstig zijn van bijvoorbeeld koken, douchen of afwassen. Sommige woningen hebben door een bouwkundig gebrek al vochtproblemen. Door verbeteringen in de bouw is een afname in vochtproblemen te zien. Bij een afname van de vochtproblemen zullen ook de gezondheidsklachten afnemen. Goede ventilatie is een van de aandachtspunten van Salland Wonen.

Een betere isolatie bespaart het verbruik van energie en vermindert dus het gebruik van fossiele brandstoffen. Een afname in het verbruik aan fossiele brandstoffen betekent eveneens een afname van emissies van schadelijke stoffen die een bedrage leveren aan het broeikaseffect. De afname van emissies van schadelijke stoffen levert ook een bijdrage aan een betere luchtkwaliteit en dus op de volksgezondheid (en is een wezenlijk gunstig effect voor het milieu).

In de huizen is asbest aanwezig. Dit word gesaneerd. Ook dit levert een bijdrage aan de volksgezondheid.

Sociaal

Sociale huisvesting is voor SallandWonen het hoofddoel van haar organisatie; meer dan 90% van de woningen is een sociale huurwoning. Huisvesting gaat niet alleen om het ter beschikking stellen van een betaalbare woning, maar ook een over een goed onderhouden woning die voldoet aan de eisen van de huidige tijd en dus goed is geïsoleerd en ventileert. Renoveren, verduurzamen en het verrichten van groot onderhoud draagt bij aan de sociale doelstelling van een woningbouwvereniging zoals SallandWonen.

Flora en fauna

Groot onderhoud zorgt voor een goede instandhouding van de woningen en daarmee ook van de verblijfplaatsen van de dieren die in de gebouwen verblijven. Het niet uitvoeren van groot onderhoud leidt tot verwaarlozing, met verlies van huurders als gevolg daarvan en mogelijk kraak of brandstichting als gevolg van leegstand. Door verwaarlozing zal het gebouw uiteindelijk ook ongeschikt zijn voor bewoning door vleermuizen, huismus en gierzwaluw. Groot onderhoud wordt dus ook uitgevoerd ter bescherming van flora en fauna. Klimaatverandering heeft niet alleen mondiale gevolgen, maar ook gevolgen voor de Nederlandse natuur. Eén van de meest duidelijke effecten van klimaatverandering op de natuur in Nederland is de verschuiving van groeiseizoenen. Door temperatuurstijging en verandering in neerslag, zullen waarschijnlijk koude minnende soorten in Nederland minder vaak voorkomen. Warmteminnende soorten zullen door klimaatverandering hun leefgebied juist kunnen uitbreiden. Op de klimaatconferentie van Parijs in 2015 heeft de internationale gemeenschap verdergaande en bindende afspraken gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan. Voor Nederland is het doel 16 % minder CO₂-uitstoot in 2020 dan in 2005. Nederland stimuleert het gebruik van schone energiebronnen zoals windenergie en zonne-energie. In 2020 moet 14 procent van de gebruikte energie 'schoon' zijn. Verder bevordert de overheid duurzame mobiliteit, ander materiaalgebruik en het energiezuinig maken van gebouwen en huizen. Het verduurzamen en energiezuiniger maken van de huizen zoals SallandWonen dat voornemens is bij de groot onderhoud werkzaamheden draagt bij aan de afspraken die zijn gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan en zo onze flora en fauna te beschermen.

B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat de wettelijke belangen, zoals weergegeven in de aanvraag, voldoende zijn aangetoond met uitzondering van bescherming van flora en fauna. Renovatie en isolatie van woningbouw biedt een belangrijke verbetering van het binnenklimaat waardoor gezondheidsklachten minder kans krijgen. Ook het verwijderen van asbest draagt daaraan bij. Daarnaast is (voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger) het belang 'de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende aangetoond, omdat duurzame woningen bijdragen aan energiebesparing.

We onderschrijven echter niet het belang 'bescherming van flora en fauna' in relatie tot energetische maatregelen aan omdat deze maatregelen niet de bescherming als doel hebben.

B1.5 Beoordeling staat van instandhouding

In en rondom het plangebied zijn redelijke aantallen verblijfplaatsen aangetroffen. Er zijn dan ook voldoende uitwijkmogelijkheden in de omgeving aanwezig. Er zijn tijdelijke kasten opgehangen en er zal gefaseerd gewerkt worden. Daarnaast zullen er direct permanente verblijfplaatsen worden gecreëerd in het plangebied tijdens de werkzaamheden. Deze nieuwe verblijfplaatsen zullen deels in het kader van natuurinclusief bouwen worden gerealiseerd, waardoor er meer permanente verblijfplaatsen zullen worden aangebracht dan conform de Kennisdocumenten noodzakelijk is. Voor de te beschadigen en vernielen verblijfplaatsen van gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger worden voldoende mitigerende maatregelen getroffen. De wijk Westdorp blijft voorzien in deze verblijfsfuncties.

De verwachting is dat de (gunstige) staat van instandhouding voor de aangetroffen soorten niet in het geding komt of verslechtert.

B1.6 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb²⁴ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging.

Wij zien geen aanleiding om de gevraagde ontheffing te weigeren op basis van art. 1.10, derde lid Wnb.

B1.7 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De (gunstige) staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast. Er is geen andere bevredigende oplossing voor handen waarbij minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb²⁵. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

C Slotconclusie

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing voor in verband met groot onderhoud / renovatie van woningen binnen het project Westdorp, omgeving Wheemestraat te Raalte te verlenen. Om de bescherming van natuurwaarden zo goed mogelijk te borgen zijn aan de ontheffing voorschriften verbonden.

²⁴ Wnb, artikel 1.10, derde lid.

²⁵ Art. 1.11, eerste en tweede lid

Bijlage 3. Onderzoek

Vleermuizen

Datum	Tijdstip onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Onderzoeksomstandigheden
21 aug. 2017	avond ¹	13 °C	0 - 1 Bft	optimaal
26 sept. 2017	avond ¹	11 °C	0 - 1 Bft	optimaal
22 mei 2018	03:20 - 05:32	13 °C	0 - 1 Bft	optimaal
4 juni 2018	20:45 - 23:56 ²	17 °C	1 - 2 Bft	optimaal
5 juni 2018	20:45 - 23:56 ²	14 °C	1 - 2 Bft	optimaal
14 juni 2018	20:50 - 23:15 ³	15 °C	2 Bft	optimaal
15 juni 2018	20:54 - 23:07 ³	16 °C	0 - 1 Bft	optimaal

25 juni 2018	21:10 - 00:07 ²	15 °C	2 Bft	optimaal
26 juni 2018	20:55 - 00:06 ²	15 °C	1 - 2 Bft	optimaal
29 juni 2018	03:05 - 05:28	12 °C	0 - 1 Bft	optimaal

Weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek naar vleermuizen.

¹ In 2017 zijn helaas de exacte onderzoek tijden niet genoteerd; de onderzoeken zijn uiteraard conform het vleermuisprotocol uitgevoerd.

² Voorafgaand aan de vleermuisronde is onderzoek uitgevoerd naar gierzwaluw, vandaar dat er een uur voor zonsondergang is gestart.

³ Extra vleermuisronde; betreft een onderzoeksronde naar gierzwaluwen en daarmee geen volledige, 2 uur durende, ronde naar vleermuizen.

Huismus

5 april 2018 - bewolkt, 2-3 Bft

7 mei 2018 - zonnig

Gierzwaluw

4 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen
5 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen
14 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen
15 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen
25 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen
26 juni 2018	avond, voor zonsondergang, weersomstandigheden zie tabel vleermuizen

Bijlage 4. Verblijfplaatsen vogels en vleermuizen

Locaties nesten (jaarrond beschermde) vogels. Symbolen met een witte rand zijn nesten in woningen die buiten het plangebied vallen.

Waarneming van vleermuizen binnen en in de directe omgeving van het plangebied.

Bijlage 5 Mitigerende maatregelen (permanente voorzieningen)